

УДК 72.025.4

М. І. Орленко,
*кандидат технічних наук,
президент корпорації «Укрреставрація»*

ІКОНОСТАСИ УСПЕНЬСЬКОГО СОБОРУ КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКОЇ ЛАВРИ: ІСТОРІЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ

Анотація: описано історію іконостасів Успенського собору, наведено історичні описи, концепцію відтворення, перелік ікон, живописні техніки.

Ключові слова: архітектура, іконостаси, Успенський собор.

1. Історична довідка та дослідження декоративного оздоблення іконостасів Успенського собору.

З історії відомо, що головний іконостас був створений в 1719-1729 роках за ініціативи замовника – гетьмана Скоропадського, смерть якого (як і смерть майстра-різьбяря Григорія) уповільнила роботи. Згідно відомостей, тематично ікони головного іконостасу Успенського собору розподілялись на дві групи:

1) «В'їзд в Єрусалим», «Хрещення», «Стрітєння», «Успіння» (в темперній техніці з широким застосуванням олійних лесировок) – високого рівня майстерності;

2) «Зішестя Святого Духа», «Таємна вечеря» (в олійній техніці) – більш пізні, не такого високого рівня майстерності, виконані іншим майстром в ХІХ ст.

«Вирізьблені по контуру та намальовані фігури Марії Клеопової, сотника Лонгина, архистратига Михаїла зі списом та губкою, праведного Никодима, Соломії. Марії Магдалини, архангела Гавриїла та Йосифа Аримафейського були поставлені у верхньому ярусі обабіч «Розп'яття» близько 1767 р. У ХІХ ст., після ремонту іконостасу, були дорізані його великі частини й додані в них ікони. Це: «Марія Магдалина» зі «Спасом Нерукотворним» та такий же «Апостол Фадей» (його зображення є в апостольському ряді), пророки Даниїл та Єзекиїль, Ісайя та Єремія, праведні Єлизавета та Захарія.

Колись п'ятирусний різьблений і позолочений головний іконостас Успенського собору, подарований гетьманом Іваном Скоропадським та його дружиною Анастасією, був однією з головних прикрас інтер'єру. Виготував його чернігівський майстер-сницар Григорій Петров, срібні царські врата цього іконостасу в 1752 році виготував майстер Михайло Єревич, а ікони написав майстер Яким Глинський.

Іконостаси для інших вітварів собору були виготовлені після пожежі 1718 року. Відомо, що з 1718 по 1727 рр. були встановлені іконостаси в

Преображенському, Андріївському та Стефанівському приділах. Іконостаси в Преображенському, Андріївському, Антоніївському, Феодосіївському та Іоанно-Предтеченському приділах були позолочені і для них були написані нові ікони. Стефанівський приділ, що знаходиться з північного боку Успенського собору, був закладений у XVII столітті князями Корецькими та був поновлений після пожежі 1718 року. Іконостас Стефанівського приділу, згідно архівних документів, виконувався в 1727-1729 рр. В 1729 році іконостас був завершений і встановлений в Стефанівському приділі. В 1830-1831 рр. було поновлено ікони та золочення.

Ікони, що входили до іконостасу Стефанівського приділу, детально описані у Лаврських списках. Уявлення про зовнішній вигляд іконостасу дає малюнок Ф. Солнцева, відповідно до якого була розроблена концепція відтворення і проект.

Іконостас складається з намісного ряду з цілофігурними постатями Христа і Богородиці в центрі, Святої Теклі (з північного боку), Святого Стефана (з південного боку). На північних дияконських дверях іконостасу зображений священномученик Корнілій, на південних – праведний Авель. На приділах під центральними іконами розміщено сцени «Проповідь Христа у храмі» та «Втеча Святої родини в Єгипет», під бічними – «Відвідини Святою Теклею апостола Петра у в'язниці» та «Рукоположення Святими апостолами семи дияконів».

Іконостас мав півкругле навершя, серед ажурного різьблення якого зображені Свят мученики та мучениці в момент їх мученицької смерті, з правого боку зображені великомученики – святі Георгій, Димитрій, Федір Стратилат, Феодор Тирон, Євстафій Плакіда, Артемій, з лівого боку великомучениці – святі Варвара, Катерина, Ірина, Параскева, Агафія, Єфімія. Такий тип придільного іконостасу міг бути сформований ще у XVII ст., оскільки подібної форми іконостас, датований кінцем XVII ст. знаходився в одному з приділів Софійського собору у Києві.

Іконостас, присвячений першому мученику архідиякону Стефану, має конкретне ідейне спрямування: возвеличити істинних праведників, які загинули за Христову віру, починаючи від Авеля, який є прообразом не лише всіх праведників, але й прообразом Єдиного Великого Праведника Ісуса Христа, і закінчуючи святою Рівноапостольною Теклею – першою жінкою-мученицею, яка постраждала як християнка.

Зі Стефанівського іконостасу збереглися срібні царські врата 1876 року, які були знайдені під час розбирання руїн Успенського собору і після реставрації експонуються в музеї Києво-Печерської Лаври.

Приділ в ім'я святого Андрія Первозванного, що знаходиться на хорах з

південного боку Успенського собору, був влаштований після пожежі 1718 року.

Як засвідчують документи, іконостас цього приділу виконувався в 1723-1729 рр. Робота над іконостасом велась в два етапи. В процесі відновлювальних робіт 1723-1727 рр. було виконано різьблення іконостасу. В 1727-1729 рр. передбачалося проведення позолотних робіт та намалювання ікон.

В первісному вигляді іконостас Андріївського приділу проіснував до кінця XIX століття. Наприкінці XIX століття під час оновлювальних робіт в Успенському соборі верхню частину іконостасу було знято і залишено лише намісний ряд.

Сучасна реконструкція іконостасу Андріївського приділу виконувалася згідно малюнку Ф. Солнцева. Ікони цього іконостасу також описані в Лаврських списках.

Згідно цих описів намісний ярус іконостасу складався з цілофігурних зображень Христа та Богородиці з дитям, які стоять на хмарах з херувимами. На крайній іконі з північного боку представлений святий Рівноапостольний князь Володимир, з південного – святий апостол Андрій Первозванний, на дияконських вратах – святі мученики Борис та Гліб. На приділах, під центральними іконами мають бути зображені сцени «Втеча Святого Сімейства до Єгипту» та «Христос кличе до себе з корабля Петра і Андрія», під бічними – «Святий Володимир з воїнами знищує ідолів» та «Христос з учнями». Над дияконськими та царськими вратами, у фігурних картушах зображені композиції: «Христос повчає учнів», «Покладення до гробу» і «Звернення Христа до апостола Петра». У верхньому ярусі іконостасу розташовані три фігурні картуші зі сценами мученицької смерті Христа та апостолів Петра і Андрія. Іконостас має півкругле завершення, увінчане цілофігурною постаттю святого апостола Андрія Первозванного з хрестом.

Цей іконостас теж має свою ідейну програму. В першу чергу – це звеличення св. апостола Андрія Первозванного, який за легендою приніс християнську віру на нашу землю і в ознаменування цієї події поставив хрест на Київських горах. Життєвий шлях апостола Андрія Первозванного, який закінчився мученицькою смертю на хресті, тісно пов'язаний з життям святого апостола Петра, що знайшло відображення у ряді ікон іконостасу Андріївського вівтаря.

Поза тим в іконах іконостасу возвеличуються національні святі – святий Рівноапостольний князь Володимир, перші мученики нашої церкви – князі Борис та Гліб.

2. Концепція відтворення іконостасів Успенського собору.

Головний іконостас Успенського собору

Виготовлення головного іконостасу Успенського собору відбувалось відповідно до програми з 93 ікон, розробленої на підставі описів іконостасу 1729 року, опису 1767 року, «Очерку іконостасу Великой церкви Киево-Печерской Лаври 1852 года», «Описи иконостасов» середини XIX ст., а також за зображеннями в акварелях Ф. Солнцева 1840 року, за схемою іконостасу в книзі В. Щербини «Головні будівлі Печерської Лаври» 1929 року та інших архівних документів. Всі назви і сюжети ікон відповідали архівним свідченням. Проект реконструкції головного іконостасу був розроблений інститутом «Укрпроектреставрація» в майстерні під керівництвом О. О. Граужиса разом з інститутом «Укрзахідпроектреставрація» директор І.Р. Могитич.

В програмі було передбачено написання ікон, яких не було в списку 1729 року фігури Марії Клеопової, сотника Лонгина, архістратиґа Михаїла зі списом та губкою, праведного Никодима, Соломії, Марії Магдалини, архангела Гавриїла та Йосифа Аримафейського, також «Марія Магдалина» зі «Спасом Нерукотворним» та такий же «Апостол Фадей», пророки Даниїл та Єзекиїль, Ісайя та Єремія, праведні Єлизавета та Захарія.

Отже, щодо програми іконостасу початку XVIII ст., то вона лишається традиційною для українського розвиненого іконостасу, який перебрав на себе ідейну та догматичну системи розписів середньовічного храму». (с. 136 - 137).

Зразками для написання ікон були старовинні українські ікони та гравюри кінця XVII-XVIII століть, гравюри до Біблії Піскатора та Г. де Йоде, а також акварельний малюнок іконостасу Ф. Солнцева та описи ікон XVIII ст.

В 16 медальйонах на царських вратах головного іконостасу було зображено «Благовіщення», зображення прав. Йоакима та Анни та дванадцяти апостолів. На півколонці по всій висоті зображено Олексія, чоловіка Божого, Дмитрія царевича, Федора-боярина чернігівського, святих князів Володимира, Бориса та Гліба, Св. князя Михаїла Чернігівського, преп. Сергія Радонежського.

В підготовлених українським регіональним науково-реставраційним інститутом «Укрзахідпроектреставрація» в 2001-2002 роках пояснюючих записках по іконостасах Стефанівського і Андріївського приділів повідомлялось наступне.

Іконостас Стефанівського приділу було запропоновано відтворити завдяки фрагментарно збереженої ікони Богородиці з Дітям, двох шат II пол. XVIII ст. з ікон «Христос» та «Свята Текля», світлини. Три ікони намісного ряду іконостасу планувалось відновити за вищезгаданими автентичними творами, решта ікон – згідно аналогів XVIII ст.

Для відтворення іконографії ікон Андріївського іконостасу в першу чергу

використані збережені пам'ятки з інших іконостасів Успенського собору. Це ікона з зображенням Богородиці з Дітям з іконостасу Стефанівського приділу, шата з рельєфним зображенням цілофігурної постаті Христа з цього ж іконостасу, шати з ікон – Св. Андрій Первозванний з хрестом та Св. Володимир Великий зі Св. мучениками Борисом і Глібом з папертного іконостасу Успенського собору. Ці ікони стали зразками для ікон намісного ряду, а інші ікони запропонували відтворити згідно аналогів XVIII ст.

3. Ескізний проект відтворення.

Проектом було передбачено відтворення найбільш видатних та унікальних іконостасів, а саме: головний іконостас із зворотною стороною, іконостас приділу Іоанна Богослова, іконостас приділу Архидиякона Стефана, іконостас приділу Апостола Андрія Первозванного, іконостас приділу Преображення Господня, іконостас притвору, кіоти притвору (Фото 1-14).

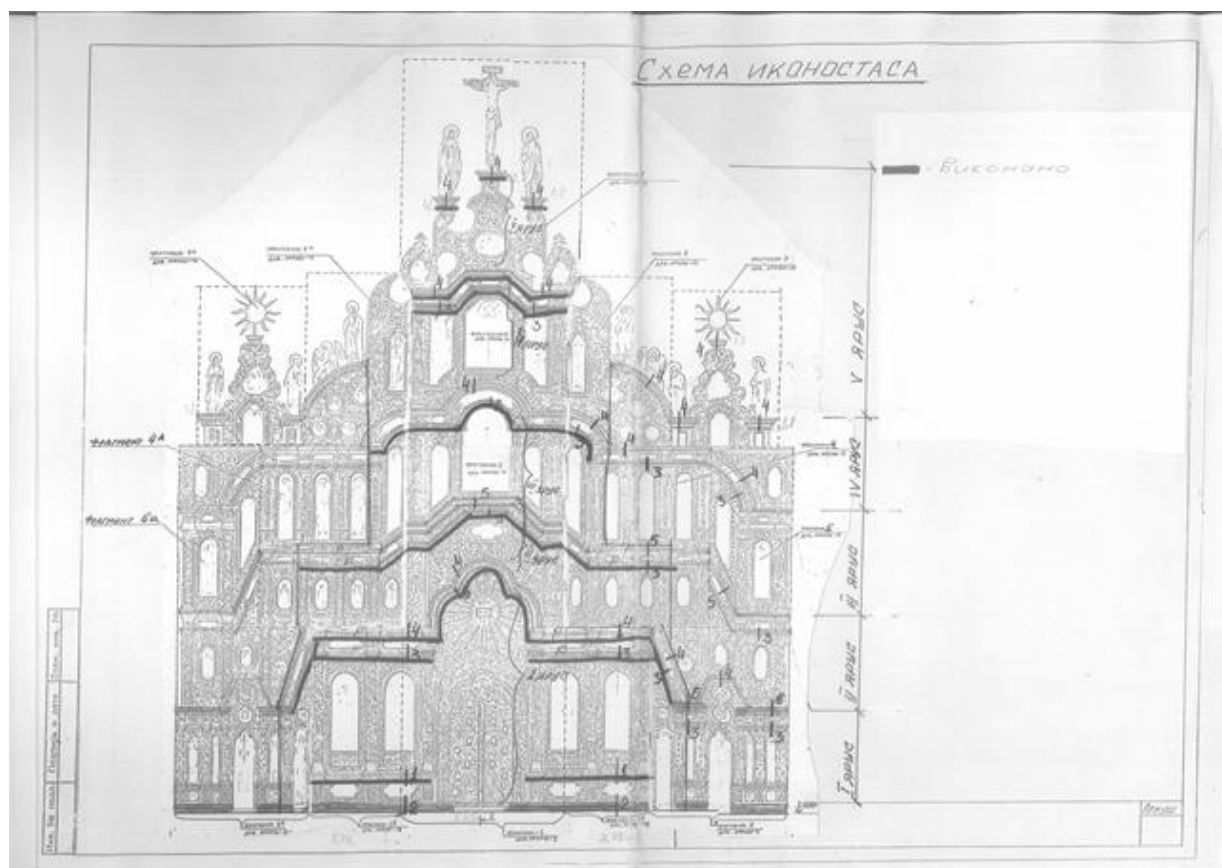

Фото 1. Схема головного іконостаса.

Фото 2. Вид на головний іконостас собору.

Фото 3. Підколони́к центрального іконостасу в процесі його відтворення.

Фото 4. Фрагмент центрального іконостасу.

Фото 5. Об'ємний різний декор кронштейна на криволінійній поверхні.

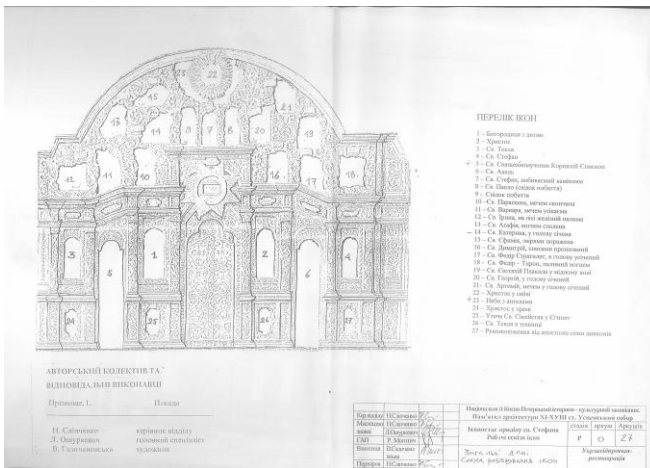

Фото 6. Іконостас церкви в ім'я Св. Архистратига Стефана робоче креслення.

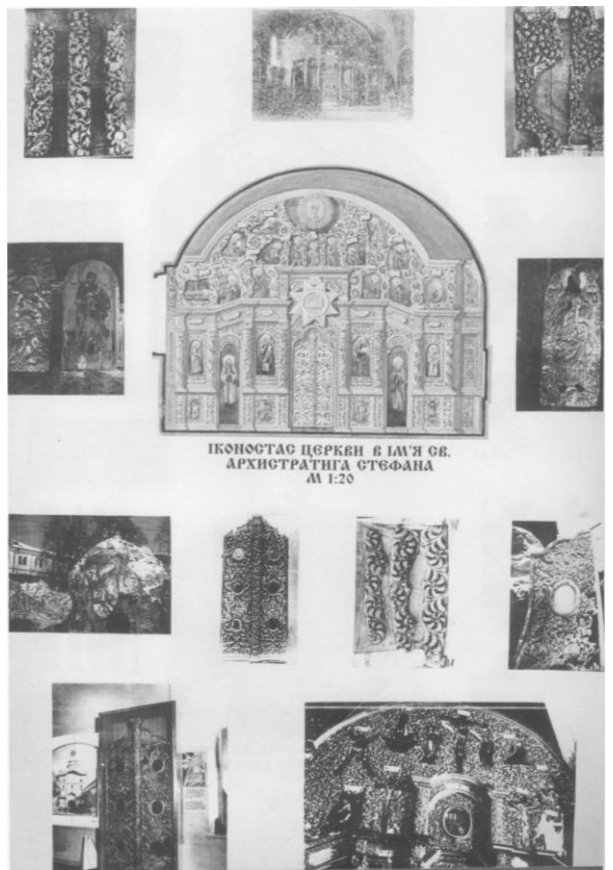

Фото 7. Іконостас церкви в ім'я Св. Архистратига Стефана проект.

Фото 8. Іконостас церкви в ім'я Св. Архистратиґа Стефана.

*Фото 9. Проект Іконостасу
Іоанно-Богословського приділу.*

*Фото 10. Фрагмент Іконостасу
Іоанно-Богословського приділу.*

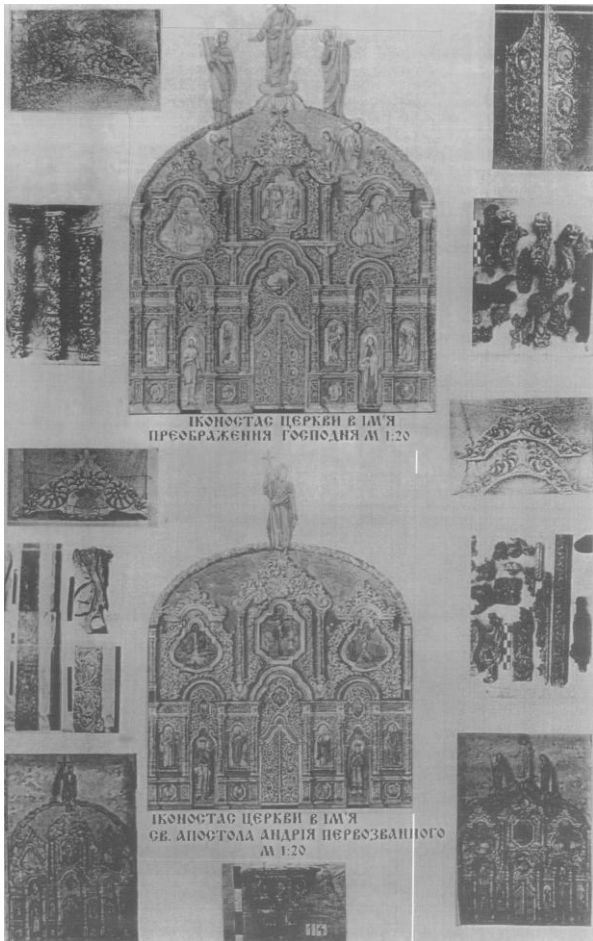

Фото 11. (ліворуч) Проекти Іконостасів церков в ім'я Преображення Господня та в ім'я Св. Апостола Андрія Первозваного.

Фото 12. (верх) Іконостас церкви в ім'я Преображення Господня.

Фото 13. фрагмент Іконостасу церкви в ім'я Преображення Господня.

Фото 14. Іконостас церкви в ім'я Преображення Господня в процесі виконання робіт.

4. Технологія виконання робіт і хід виконання робіт.

Головний іконостас Успенського собору відтворювали протягом двох років близько 72 висококваліфікованих різьбярів-сницарів з Києва, Полтави, Черкас, Івано-Франківська та Вінниці під загальним керівництвом проектно-виробничої майстерні ТОВ «Акант» у Києві. За цей час було виготовлено майже 560 м² різьбленого декору найвищої складності, у стилі високого українського бароко. Глибина рельєфного декору на профільованих тягах складала 20-50 мм, а висота об'ємного двопланового сницарського декору становила від 50 до 200 мм.

Виготовленням головного іконостасу Успенського собору займалися ТОВ «Акант», ЗАТ «Україна-Реставрація», інститут «Укрзахідпроектреставрація» та ЕПМ.

Несучу конструкцію головного іконостасу було виготовлено з металу для полегшення подальшої експлуатації та зміцнення іконостасу. Таким чином, дерев'яні деталі конструкції каркасу – соснові щити під різьблений декор – були розвантажені від надмірної ваги пишного декору. На виготовлення дерев'яних частин каркасу використали 120 м³ соснової деревини, а загальна кількість липової деревини для різьбленого декору склала 140 м³. Готові деталі різьбленого декору позолотили сусальним золотом. Загальна площа позолоченої поверхні – 986 м², позолотні роботи проводило ЗАТ «Україна-реставрація».

Складність завдання була обумовлена масштабом реконструкції, а також великою кількістю залучених різьбярів. Оскільки різьблені деталі декору виконувалися в класичній техніці ручного різьблення, кожен з майстрів, навіть працюючи за зразком, неодмінно виявив би у роботі ознаки власного стилю різьблення, не кажучи вже про розбіжності в рівні володіння сні царською технікою. Все це могло б порушити цілісність художнього образу виготовленого іконостасу.

Зважаючи на це, керівництво майстерні ТОВ «Акант» побудувало роботу таким чином, аби звести до мінімуму розбіжності індивідуальних пластичних технік майстрів. Весь технологічний цикл від заготівлі деревини до остаточного монтажу виготовлених деталей іконостасу був своєрідною реконструкцією давнього технологічного процесу з поправкою на сучасні умови.

Одним з найважливіших завдань у цьому процесі було створення шаблонів-лекал окремих деталей різьблення на основі архітектурного проекту та ілюстративного матеріалу. Виготовленню лекал та зразків під різьблення передувало ретельне вивчення пластичної мови оригінального іконостасу провідними художниками-реставраторами ТОВ «Акант» на підставі великої кількості матеріалу, підготовленої проектувальниками, а також на основі

зібраних архівних та бібліотечних даних. Виготовлені лекала та зразки стали основою для організованої роботи великого колективу різьбярів. Подальша робота будувалася таким чином, аби кожна з виготовлених деталей пройшла контроль на якість виконання перед художньою радою ТОВ «Акант» до того, як деталь буде передано у позолоту. Тільки чітка організація роботи та досить ретельний контроль давали змогу підтримувати високий рівень якості та виконати головне завдання: відтворити пластичні особливості оригіналу, а також властиві сницарям доби бароко композиційні прийоми, побудовані на своєрідному поєднанні стилізованих та натуралістично трактованих елементів.

Великий досвід художників-реставраторів ТОВ «Акант», набутий ними під час реставрації визнаних пам'яток українського сницарства, дозволив їм об'єднати сучасних українських сницарів в їх прагненні відродити перлину українського снц царського мистецтва доби бароко – головний іконостас Успенського собору Києво-Печерської лаври.

ТОВ «Акант» виготовляло протягом червня-серпня 2000 року різьблений декор іконостасу, ЗАТ «Україна-Реставрація» виконувало золочення різьбленого декору, профільних тяг та карнизів протягом того ж періоду, протягом червня-серпня фахівці інституту «Укрзахідпроектреставрація» писали ікони для іконостасу. Монтаж золоченого декору на іконостас і встановлення на іконостас ікон тривало в кінці, серпня 2000 року. Виготовлення царських врат тривало протягом червня-серпня. Іконостас вкривався антисептиками та антипиренами.

Написанням ікон займалися художники інституту «Укрзахідпроектреставрація» під керівництвом І. Р. Могитича. Для центрального іконостасу були написані ікони празничного ряду та «Таємна вечеря», намісні ікони в центральній частині, «Пантократор» з предстоячими, «Бог-Отець» та серафими, «Покладання у труну» та зображення праведників, «Розп'яття» з предстоячими, також були розписані дияконські врата та встановлені ікони на одвірках. Останні ікони були закінчені 20 серпня.

Передбачалася наступна технологія виконання ікон іконостасу. Основою для написання ікон були дерев'яні щити товщиною 2-2,5 см, склеєні та скріплені шпугами, на які після попереднього проклеювання основи гарячим 3-5 % міздровим клеєм та 7 % мездровим клеєм після висихання кожного шару і консервації клею препаратом Preventol, розчиненому у спирті, мала наклеюватись з розгладжуванням попередньо вимочена у 12 % теплому клеї полотняна паволока і висихати. Склад левкасу: 12 % шкіряного клею, добре відмулена крейда, густа сметаноподібна консистенція. Потім передбачалося додавання на 1 л левкасу 1 ч.л. лляної олії та 5 крапель розчину Preventol. Передбачалося нанесення левкасу за допомогою шпателя щонайменше у вісім

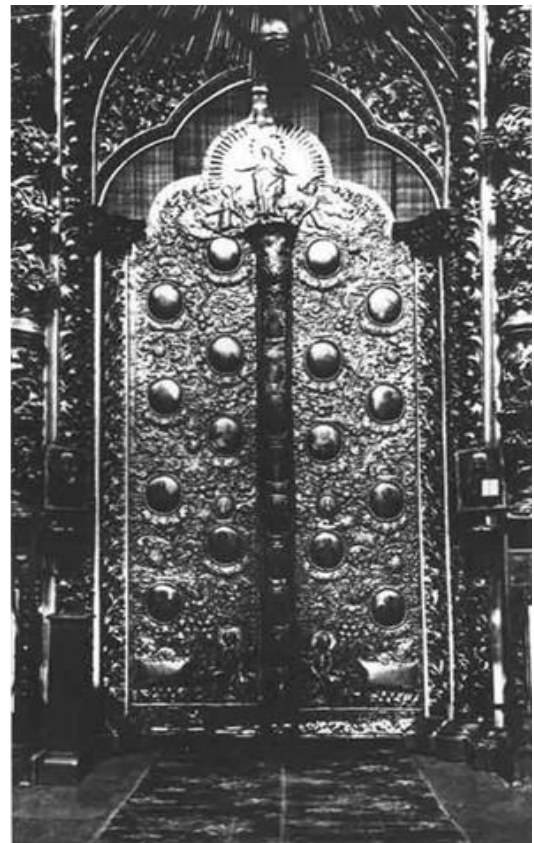
шарів, причому було зазначено, що кожний шар левкасу має стужавіти, але не висохнути. Повний час висихання левкасу мав становити 2-3 дні, після чого шар левкасу товщиною до 2 мм слід було шліфувати – спочатку грубою шліфшкіркою, а потім найдрібнішою до блиску. Безпосередньо перед початком робіт з фарбами левкас мав бути проклеєний яечною емульсією. Ячна емульсія виступала і в якості в'язучого для фарб. Потім з сухих розтертих мінеральних пігментів готувалась густа паста. Надалі проводились роботи темперними фарбами, а потім проводилось лісірування олійними фарбами. Після завершення живописних робіт проводилось позолочення та посріблення. Концепцією відтворення живопису Успенського собору було передбачено виконання по металу в техніці мініатюрного малювання ікон Царських врат.

Сьогодні відтворений за архівними фотографіями (Фото 15-16) та письмовими свідченнями п'ятирусний різьблений іконостас знов прикрашає, як і колись, величний інтер'єр Успенського собору.

Також було відтворено іконостас приділу Св. Андрія та іконостас приділу Св. Стефана. Сучасна реконструкція іконостасу Андріївського приділу виконувалася згідно малюнку Ф. Солнцева. Ікони цього іконостасу також описані в Лаврських списках.

*Фото 15. Архівне фото.
Іконостас Успенського собору.*

*Фото 16. Архівне фото.
Царські врата Успенського собору.*

Висновки

1) Починаючи від доби бароко, головною прикрасою інтер'єру українського православного храму був багатоярусний різьблений іконостас. Найбільші собори, такі як Успенський, мали не один, а декілька унікальних іконостасів, для виготовлення яких залучали кращих майстрів – сницарів та живописців. Саме на добу високого бароко в Україні припадає розквіт мистецтва виготовлення іконостасів, серед яких немає двох однакових, оскільки майстри розглядали свій витвір як унікальний і неповторний, створений во славу Господа і Божої Матері.

Всього в Успенському соборі було дванадцять іконостасів, головний з яких п'ятиярусний, в стилі рококо, з різьбленого та позолоченого дерева, був подарований гетьманом Іваном Скоропадським і його дружиною Анастасією. Іконостас прикрашали одинадцять прорізних визолочених колон корінфського ордеру з стилізацією різьблення колон під екзотичні рослини та виноградні лози, а також шістдесят чотири ікони з позолоченими ризами і срібними вінцями. В 1713 році головний іконостас прикрасили срібні царські врата.

Збереглися архівні відомості про іконостаси в Преображенському, Андріївському, Антонівському, Феодосіївському, Стефанівському, Іоанно-Предтеченському, Трьохсвятительському приділах, про іконостас вівтаря Архістратига Михаїла і іконостас Іоанно-Богословського приділу.

Більшість іконостасів була виготовлена протягом XVIII століття, в період з 1719 року (початок роботи над головним іконостасом) і до 1780 року (коли було замінено іконостас в Трьохсвятительському приділі). Іконостаси почали виготовляти після пожежі 1718 року, яка повністю знищила внутрішнє оздоблення собору. Вони були виконані в стилі бароко та рококо, прикрашалися колонками корінфського ордеру і вкривалися позолотою.

В XIX столітті деякі декоративні прикраси іконостасів були замінені на нові у відповідності до синодальних традицій церковної архітектури того періоду.

2) За тематикою ікони головного іконостасу Успенського собору розподілялись на дві групи. Виготовлення головного іконостасу Успенського собору відбувалось відповідно до програми з 93 ікон, розробленої на підставі архівних джерел. Всі назви і сюжети ікон відповідали архівним свідченням. Проект реконструкції головного іконостасу був розроблений інститутом «Укрпроектреставрація» в майстерні під керівництвом О. О. Граужиса. Враховуючи недостатність архівних джерел, зразками для написання ікон також були старовинні українські ікони та гравюри кінця XVII-XVIII століть,

гравюри до Біблії Піскатора та Г. де Йоде, а також акварельний малюнок іконостасу Ф. Солнцева та описи ікон XVIII ст.

3) Головний іконостас Успенського собору відтворювали протягом двох років близько 72 висококваліфікованих різьбярів-сницарів з Києва, Полтави, Черкас, Івано-Франківська та Вінниці. За цей час було виготовлено майже 560 м² різьбленого декору найвищої складності, у стилі високого українського бароко.

Весь технологічний цикл від заготівлі деревини до остаточного монтажу виготовлених деталей іконостасу був своєрідною реконструкцією давнього технологічного процесу з поправкою на сучасні умови. Одним з найважливіших завдань у цьому процесі було створення шаблонів-лекал окремих деталей різьблення на основі архітектурного проекту та ілюстративного матеріалу. Написанням ікон займалися художники інституту «Укрзахідпроектреставрація».

Література

1. Алтухов А.С., Балдин В.И. Разработка проектов реставрации памятников архитектуры // Методика реставрации памятников архитектуры: Пособие для архитекторов-реставраторов. – м.. 1961. – С.85-100.
2. Андреев А.К. Адам Менелас // Проблемы синтеза искусств и архитектуры: Тем.сб.трудов Института живописи, скульптуры и архитектуры им. И.Е.Репина. – Л, 1977. – С.33-59.
3. Антонович Д.В. Характер дослідів над українським архітектурним стилем. // Дзвін. – 1913. – С.481-487.
4. Антонович Д.В. Скорочений курс історії українського мистецтва. – прага. 1923. – 123 с.
5. Барвенский. Киево-Печерская Лавра // «Кветка», иллюстрированный литературный сборник. – Львов, 1880. – 56 с.
6. Закревский Н.Н. Описание Киева: вновь обработанное и значит.умнож.изд. с прил.рис.и черт. (в2-х ч.) – М.: Тип. Грачева и Ко, 1868. – 980 с.
7. Історична довідка. Успенський собор в м. Києві. Том III, кн.ІІ. – 234 с.
8. Історія Української культури. Видання Івана Тиктора. – Л., 1937. – 212 с.
9. Києво-Печерський державний історико-культурний заповідник. Фотопутівник. – К., 1984. – 67 с.
10. Киево-Печерская Лавра в ее прошедшем и нынешнем состоянии // Киевская старина. – май 1886 г. – С. 123 - 134.
11. Киевская Старина. – Т. LXV (июнь). – 1889. – С.191.
12. Митр. Євгеній Болховітінов. Вибрані праці з історії Києва. – К., 1995. – С.34-67.
13. Ситкарьова О.В. Успенський собор Києво-Печерської Лаври. До історії архтектурно-археологічних досліджень та проекту відбудови / Сіткарьова О.В. - Київ:

Фенікс, 2000 – 231 с.

14. Сліпченко Н., Ошуркевич Л., Сьомохкін І. Концепція відтворення стінопису Успенського собору Києво-Печерської Лаври / Вісник інституту «Укрзахідпроектреставрація». – Л., 2000. – С. 101 - 144.

15. ЦДІАУ, ф.128, оп.2 (заг.) – Спр.403. – Арк. 134, 155.

Аннотация

Описана история иконостасов Успенского собора, приведены исторические описания, концепция воссоздания, перечень икон, живописные техники.

Ключевые слова: архитектура, иконостасы, Успенский собор.

Annotation

Were described the history of iconostasis of the Dormition Cathedral, were marked the historical descriptions, the conception of re-birth, the list of icons, the drawings techniques.

Key words: architecture, iconostasis, Dormition Cathedral.

УДК 72.052.2: 72.012

С.І. Понкало,

*аспірант кафедри дизайну та основ архітектури
Національного університету “Львівська політехніка”*

ПОРТАЛИ СЕЦЕСІЙНИХ БУДІВЕЛЬ ЛЬВОВА: СТИЛІСТИКА, КОМПОЗИЦІЯ, ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Анотація: у статті за результатами проведених натурних досліджень проаналізовано портали сецесійних будівель Львова. Досліджено стилістику, композицію порталів, а також виявлено проблеми їх збереження.

Ключові слова: портали, стилістика, композиція, сецесійні будівлі Львова, збереження.

Постановка проблеми. Портал (від лат. Porta – вхід, ворота) — архітектурно оформлений головний вхід великої споруди, який, як правило, має масштабне обрамлення з детально розробленою орнаментациєю. Функцією portalу є максимальне підсилення враження та підкреслення входу в будівлю. Саме з цієї причини портал виник в першу чергу навколо входів у релігійні та адміністративні споруди [12, с. 102]. Окрім цього, вхідний портал слугує як прохід, що об'єднує внутрішню частину будинку з зовнішнім середовищем. В кожному архітектурному стилі є своя характерна конфігурація вхідних порталів. Однак, у Львові вхідні портали сецесійних будівель залишаються мало досліджені. Через відсутність цілісного аналізу архітектурних деталей